

SENAT DE BELGIQUE**SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1991-1992**

18 MARS 1992

Proposition de loi portant création d'un institut national chargé de promouvoir la valeur d'usage et la durabilité des biens et des services

(Déposée par MM. Dierickx et Daras)

DEVELOPPEMENTS

Le monde est confronté à un problème démographique très important. Aux alentours de l'an 2000, notre planète aura dépassé le cap des 6 milliards d'habitants. Le Bureau international du travail (B.I.T.) a estimé qu'à cette époque, il faudrait pouvoir créer au moins un milliard d'emplois supplémentaires, et ce surtout dans les pays en développement, mais aussi en partie dans les pays industrialisés.

A cela s'ajoute qu'il est irréaliste d'encore espérer une croissance économique de 6 p.c. par an. Cela a pour effet de faire planer une menace sérieuse sur les systèmes de sécurité sociale des pays industrialisés. D'innombrables personnes aspirent à exercer une profession ou une fonction, fût-ce même à temps partiel. Les jeunes, mais aussi les femmes et les personnes âgées voudront prendre part au processus de production, et ce dans une mesure croissante.

La demande d'emplois rémunérés ne fera donc que croître, ce qui entraînera une redistribution fondamentale du travail rémunéré disponible, une augmentation du travail à temps partiel et des loisirs.

Parallèlement à ces évolutions, on se trouve en présence d'une vision nouvelle ou renouvelée du travail,

BELGISCHE SENAAT**BUITENGEWONE ZITTING 1991-1992**

18 MAART 1992

Voorstel van wet tot oprichting van een nationaal instituut ter bevordering van de gebruikswaarde en de duurzaamheid van goederen en diensten

(Ingediend door de heren Dierickx en Daras)

TOELICHTING

De wereld staat voor een zeer belangrijk demografisch probleem. Rond het jaar 2000 zal onze planeet meer dan 6 miljard bewoners tellen. Volgens het B.I.T. (Bureau International du Travail) zullen er op dat ogenblik ten minste één miljard bijkomende arbeidsplaatsen moeten worden geschapen, dit vooral in de ontwikkelingslanden maar ook voor een gedeelte in de industrielanden.

Daarbij komt dat het irreëel is nog te hopen op een economische groei van 6 pct. per jaar. Hierdoor worden de sociale-zekerheidssystemen van de industriestaten ernstig bedreigd. Talloze mensen zijn begerig, zij het slechts deeltijds, een beroep of een functie uit te oefenen. Jongeren maar ook vrouwen en ouderen zullen willen deelnemen aan de productieprocessen en dit in toenemende mate.

Er zal dus een groeiende vraag zijn naar bezoldigde werkgelegenheid. Dit zal leiden tot een grondige herverdeling van het beschikbare bezoldigde werk, een toename van het deeltijds werken en een toename van de vrije tijd.

Tegenover deze evoluties staat een nieuwe visie of

à savoir que celui-ci a tout d'abord comme objectif de donner accès à un certain nombre de biens et de services. Le travail rémunéré n'est qu'une manière parmi d'autres d'accéder aux biens et aux services. De nombreuses activités ayant une valeur économique intrinsèque ne sont pas rémunérées et produisent en principe les mêmes résultats que les activités rémunérées : certaines activités humaines qui ne sont pas monnayables permettent également d'acquérir des biens et des services.

Il importe donc de concevoir un système offrant un compromis entre les activités rémunérées et non rémunérées, et susceptible de promouvoir la prospérité, la richesse et le bien-être des individus. Il est évident que, dans cette économie dualiste, le produit national brut, en tant que critère essentiel de richesse et de prospérité, perd de son importance.

La richesse, la prospérité et le bien-être ne résultent toutefois pas uniquement des activités rémunérées et non rémunérées des individus. Le développement est également tributaire de la présence de matières premières et de la manière dont celles-ci sont utilisées. Il faut tenir compte de l'épuisement des réserves et des menaces qui pèsent sur les patrimoines (naturel et culturel) et qui sont inévitables, même si l'activité économique reste égale (voire en cas de croissance zéro). Dans le passé, la technique et la recherche scientifique sont toujours parvenues à compenser la diminution de rentabilité de l'activité économique. Aujourd'hui, de nombreuses personnes constatent que même la technique et la science présentent des signes de baisse de rentabilité. La technique n'est pas en mesure de maintenir le niveau de la production, de compenser l'épuisement des réserves, d'endiguer les destructions et de résoudre le problème du chômage.

Le système est devenu très complexe : la technique ne parvient plus (surtout depuis 1973) à contrôler le prix relatif des matières premières ainsi que celui des productions intermédiaires dans les grands secteurs industriels. A cela s'ajoute que la majeure partie du coût du système économique s'est déplacée vers les secteurs de l'organisation, de la distribution, du stockage, du transport, de l'assurance, de la publicité, du conditionnement, de la sécurité, de la réparation des dommages causés, etc. (le secteur tertiaire et les secteurs agricole et industriel tertiairisés, dans lesquels les emplois sont supprimés massivement à la suite de rationalisations, prennent la part du lion du coût du produit final).

Compte tenu des problèmes exposés, l'organisme à créer doit assumer notamment les missions d'étude suivantes :

- 1) étudier quelle est la durée de vie optimale des

een vernieuwde visie op arbeid, nl. dat arbeid in de eerste plaats tot doel heeft toegang te verlenen tot een aantal goederen en diensten. Bezoldigd werk is slechts één manier om toegang te verwerven tot goederen en diensten. Heel wat activiteiten die een intrinsieke economische waarde hebben worden niet bezoldigd maar werpen in principe dezelfde resultaten af als de bezoldigde activiteit: ook niet-geremunereerde en zelfs niet-monetariseerbare menselijke activiteiten leiden tot het verwerven van goederen en diensten.

Het komt er dus op aan een systeem uit te denken dat een compromis vormt tussen bezoldigde en niet-bezoldigde activiteiten en dat kan leiden tot de bevordering van de welvaart, de rijkdom en het welzijn van de individuen. Het is duidelijk dat in deze duale economie het bruto nationaal produkt als belangrijkste maatstaf van rijkdom en welvaart aan belang inboet.

Rijkdom, welvaart en welzijn zijn echter niet alleen het resultaat van bezoldigde en niet-bezoldigde bedrijvigheden van de mens. De ontwikkeling hangt ook af van de aanwezigheid van grondstoffen en van de manier waarop deze worden aangewend. Er dient rekening gehouden te worden met de uitputting van de reserves en de bedreigingen voor de patrimonien (natuurlijke en culturele) die onafwendbaar zijn ook wanneer de economische bedrijvigheid gelijk blijft (ook bij nulgroei). In het verleden heeft de technologie en het wetenschappelijk onderzoek steeds de afnemende rentabiliteit van de economische bedrijvigheid gecompenseerd. Vandaag stellen velen vast dat ook de technologie en de wetenschap kenmerken vertonen van afnemende rentabiliteit. De technologie is niet in staat de produktie op peil te houden, de uitputting van reserves te compenseren, de vernietiging af te remmen en het probleem van de werkloosheid op te lossen.

Het systeem is zeer complex geworden : de technologie slaagt er (vooral sinds 1973) niet meer in de relatieve prijs van de grondstoffen in de hand te houden alsook deze van de intermediaire produkties in de grote industriële sectoren. Daarbij komt dat het grootste gedeelte van de kostprijs van het economisch systeem zich verplaatste naar het domein van de organisatie, de distributie, de stockage, het vervoer, de verzekering, de reclame, de verpakking, de veiligheid, het herstel van aangerichte schade enz. (de tertiaire sector en de getertiairiseerde landbouw- en industriële sector waaruit nu arbeidsplaatsen massaal weggerationaliseerd worden nemen het leeuwenaandeel van de kostprijs van het eindprodukt voor hun rekening).

Gelet op de uiteengezette problemen dient de op te richten instelling o.a. de volgende studieopdrachten op zich te nemen :

- 1) nagaan welke de optimale levensduur is van

produits et des services dans les différents secteurs de l'économie et comment utiliser au mieux les ressources humaines et les réserves matérielles pour accroître la durabilité;

2) vérifier l'hypothèse selon laquelle une augmentation de la durée de vie des produits et des services a comme conséquence une réduction des besoins en matières premières et en énergie et une augmentation de l'emploi. Cela devrait déboucher sur une analyse plus réaliste des coûts et des bénéfices, ceux-ci étant surtout calculés en fonction de la valeur d'utilisation des produits pendant leur durée de vie et non en fonction de la valeur commerciale (solution remplaçant le réductionnisme monétaire économique);

3) valoriser les activités productives non monnayées et faire apparaître l'importance de leur contribution dans le développement du secteur économique traditionnel monnayé;

4) identifier les secteurs d'activité économique qui sont susceptibles d'appliquer avec les meilleurs résultats des politiques de stimulation économique en vue d'allonger la durée de vie des produits et des services, de démontrer comment la combinaison d'activités économiques rémunérées et non rémunérées peut contribuer à accroître la valeur d'utilisation des biens et des services avec un coût social minimum pour la santé, la nature, le patrimoine culturel, la convivialité, la démocratie, l'emploi (moins-values), avec des résultats optimaux pour la balance commerciale et des paiements et avec des effets optimaux sur les économies des pays en voie de développement, et ce de la manière la plus indépendante possible par rapport à l'industrie de l'armement;

5) définir les différentes formes que ces « incitants » peuvent adopter: mesures fiscales, subventionnement, programmation.

Voici quelques exemples de secteurs économiques qui pourraient faire l'objet d'études approfondies dans le sens indiqué ci-avant:

- les appareils ménagers;
- les véhicules individuels et autres;
- le secteur du bâtiment;
- le conditionnement et le stockage;
- les réseaux de distribution et leur fonction en ce qui concerne l'entretien, la réparation et le recyclage;
- la production de déchets (utilisation, contrôle et enlèvement...);
- le secteur agricole;
- ...

*
* *

produkten en diensten in de verschillende economische sectoren en bestuderen hoe de menselijke werkkraft en materiële reserves samen het best kunnen aangewend worden om de duurzaamheid te verhogen;

2) de hypothese verifiëren volgens welke een verhoging van de levensduur van produkten en diensten tot gevolg heeft een geringere behoefte aan grondstoffen en energie en een verruiming van de werkgelegenheid. Dit moet leiden tot een meer realistische kosten-baten-analyse, de baten gezien vooral in functie van de gebruikswaarde van de produkten gedurende de levensduur van deze produkten en niet alleen in functie van de handelswaarde (alternatief voor het monetair-economische reductionisme);

3) het valoriseren van de niet-gemonetariseerde produktieve bedrijvigheden en het in het licht stellen van hun belang als bijdrage tot de ontwikkeling van de traditionele economische gemonetariseerde sector;

4) de economische sectoren identificeren waarin met de meeste kans op gunstige resultaten « incentives » kunnen gegeven worden met het oog op het verlengen van de levensduur van de produkten en diensten, aantonen hoe het samengaan van bezoldigde en niet-bezoldigde economische bedrijvigheden kunnen bijdragen tot het verhogen van de gebruikswaarde van goederen en diensten met de minst mogelijke sociale kosten ten laste van de gezondheid, de natuur, het cultuurpatrimonium, de convivialiteit, de democratie, de werkgelegenheid (minwaarden), het best mogelijke resultaat voor de handels- en betalingsbalans, het best mogelijk effect op de economieën van de ontwikkelingslanden, en in de grootst mogelijke onafhankelijkheid van de bewapeningsindustrie;

5) de verschillende vormen die deze « incentives » kunnen aannemen: fiscale maatregelen, subsidiëring, programmering.

Hierna volgen enkele voorbeelden van economische sectoren die het voorwerp kunnen uitmaken van grondige studies in de hierboven aangeduide zin:

- huishoudapparaten;
- individuele en andere voertuigen;
- gebouwen;
- verpakking en stockage;
- de distributienetten en hun functie wat betreft onderhoud, herstelling en recyclage;
- afvalproductie (aanwending, controle en verwijdering...);
- landbouwsector;
- ...

L. DIERICKX.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article premier

Il est créé un organisme d'intérêt public dénommé « Institut national de promotion de la durabilité des biens et des services ».

L'institut est un organisme d'intérêt public de catégorie B, soumis à la loi du 16 mars 1954 relative au contrôle de certains organismes d'intérêt public, ainsi qu'à la loi du 28 juin 1963 sur la comptabilité de l'Etat.

Art. 2

L'institut a pour mission de faire effectuer des travaux d'étude et de recherche en relation avec l'accroissement de la prospérité et du bien-être, plus particulièrement grâce à l'optimisation de la durée de vie et de la valeur d'utilisation des produits et des services. L'institut veillera à assurer aux résultats de ces travaux d'étude la plus grande diffusion possible dans l'opinion publique et plus particulièrement dans les milieux de l'économie, des organisations de travailleurs, des universités, des organisations de consommateurs, des mouvements de défense de l'environnement, du mouvement en faveur du tiers monde, etc.

L'institut fournira également une aide technique à toute personne physique ou morale poursuivant le même objectif que celui formulé ci-dessus.

Art. 3

Les membres du conseil général de l'institut sont nommés par le Roi. A cette fin, les facultés des sciences économiques des universités belges et les organisations représentatives de l'industrie, de l'agriculture, du commerce et de l'artisanat présentent des listes doubles de candidats, dont certains représentent les petites entreprises et les entreprises familiales. Les organisations représentatives des travailleurs présentent également des listes doubles de candidats. Il en va de même des organisations représentatives des consommateurs, des mouvements de défense de l'environnement et des organisations qui s'occupent des problèmes du tiers monde.

Un cinquième des membres du comité de gestion peuvent être ressortissants d'un Etat autre que la Belgique.

VOORSTEL VAN WET

Artikel 1

Er wordt overgegaan tot de oprichting van een instelling van openbaar nut genoemd: « Nationaal Instituut ter Bevordering van de Duurzaamheid van Goederen en Diensten ».

Het Instituut is een instelling van openbaar nut, categorie B, onderworpen aan de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle van sommige instellingen van openbaar nut en aan de wet van 28 juni 1963 op de Rijkscomptabiliteit.

Art. 2

Het Instituut heeft tot opdracht studie- en onderzoekswerk te laten verrichten in verband met de verhoging van de welvaart en het welzijn, meer bepaald door de optimalisatie van de levensduur en de gebruikswaarde van produkten en diensten. Het is de opdracht van het Instituut aan de resultaten van dit studiewerk de grootst mogelijke verspreiding te geven in de publieke opinie en meer bepaald in de milieus van het bedrijfsleven, de organisaties van werknemers, de universiteiten, de consumentenorganisaties, de milieubewegingen, de derde-wereldbeweging enz.

Het Instituut zal ook technische bijstand verlenen aan iedere fysieke en morele persoon die hetzelfde doel nastreeft als hierboven geformuleerd.

Art. 3

De leden van de Algemene Raad van het Instituut worden benoemd door de Koning. Te dien einde stellen de faculteiten « Economie » van de Belgische universiteiten en de representatieve organisaties van nijverheid, landbouw, handel en ambachtswezen, dubbele kandidatenlijsten op waarvan een aantal kandidaten de kleine ondernemingen en de gezinsbedrijven vertegenwoordigen. Ook de representatieve organisaties van de werknemers stellen dubbele kandidatenlijsten op. Hetzelfde geldt voor de representatieve organisaties van de consumenten, de milieubeweging, de derde-wereldbeweging.

Een vijfde van de leden van het beheerscomité mogen onderhorigen zijn van een andere Staat dan België.

Art. 4

Il est ouvert aux sections particulières des budgets des Affaires économiques et de l'Education nationale (secteur commun) un fonds destiné à assurer le financement des activités de l'institut.

Art. 5

L'institut puise d'autres ressources dans son patrimoine, ses recettes, les contributions, donations, legs, interventions des administrations publiques et dans le produit des contrats conclus dans le cadre de son objet social ainsi que dans tous les autres moyens auxquels il peut recourir.

Art. 6

Le conseil général nommé, en dehors de ses membres, un commissaire de surveillance qui, sans être responsable de la gestion, est chargé de surveiller et de contrôler la comptabilité de l'institut. Il peut prendre connaissance de toutes les pièces comptables. Les comptes lui sont transmis pour consultation un mois avant la réunion au cours de laquelle le conseil examine les comptes. Il fait rapport au conseil au sujet de ces comptes. Son traitement est fixé par le conseil général.

Le commissaire de surveillance est nommé pour une durée de trois ans. Son mandat est renouvelable.

Art. 7

Les ministres de la Justice et des Affaires économiques sont chargés de l'exécution de la présente loi. Ils informeront les Chambres législatives des statuts définitifs de l'institut.

Le ministre des Affaires économiques transmettra annuellement les rapports sur les activités de l'institut aux Chambres législatives.

Art. 4

Op de afzonderlijke secties van de begrotingen van Economische Zaken en Onderwijs (gemeenschappelijke sector) wordt een fonds geopend ter financiering van de werking van het Instituut.

Art. 5

Andere hulpmiddelen van het Instituut komen voort uit zijn patrimonium, zijn inkomsten, uit bijdragen, schenkingen, legaten, uit tegemoetkomingen van de openbare besturen en uit de opbrengst van de contracten gesloten binnen het kader van zijn maatschappelijk doel en uit alle andere middelen waarop het een beroep kan doen.

Art. 6

De Algemene Raad benoemt, buiten zijn leden, een commissaris van toezicht die, zonder zich met het beheer in te laten, belast is met toezicht op en de controle van de boekhouding van het Instituut. Hij mag kennis nemen van alle rekeningstukken. De rekeningen worden hem ter inzage toegezonden één maand vóór de bijeenkomst waarop de Raad rekeningen onderzoekt. Hij brengt de Raad verslag uit over deze rekeningen. Zijn wedde wordt door de Algemene Raad vastgelegd.

De benoeming tot commissaris van toezicht geschiedt voor de duur van drie jaar. Zij is vernieuwbaar.

Art. 7

De Ministers van Justitie en van Economische Zaken worden belast met de uitvoering van deze wet. Zij zullen de Wetgevende Kamers in kennis stellen van de definitieve statuten van het Instituut.

De Minister van Economische Zaken zal jaarlijks de verslagen over de werkzaamheden van het Instituut overleggen aan de Wetgevende Kamers.

L. DIERICKX.
J. DARAS.

256 - 1 (S.E. 1991-1992)
Document de commission n° 1
Economie

(1)

256 - 1 (B.Z. 1991-1992)
Commissiestuk nr. 1
Economische Zaken

SENAT DE BELGIQUE

Session de 1992 - 1993

17 mai 1994

Proposition de loi portant création d'un institut
national chargé de promouvoir la valeur d'usage et la
durabilité des biens et des services

AMENDEMENT PROPOSE PAR M. DIERICKX

ART. 1er et 2

R.A 15835

BELGISCHE SENAAT

Zitting 1992 - 1993

17 mei 1994

Voorstel van wet tot oprichting van een nationaal
instituut ter bevordering van de gebruikswaarde en de
duurzaamheid van goederen en diensten

AMENDEMENT VAN DE H. DIERICKX

ART. 1 en 2

R.A 15835

VOORSTEL VAN WET

Dit voorstel van wet te vervangen door de volgende bepalingen :

"ARTIKEL 1

Artikel 3, § 1, van het K.B. van 12 oktober 1993 tot oprichting van een Nationale Raad voor Duurzame Ontwikkeling wordt aangevuld met het volgende lid :

"De Raad heeft tot opdracht studie- en onderzoekingswerk te laten verrichten in verband met de verhoging van de welvaart en het welzijn, meer bepaald door de optimalisatie van de levensduur en de gebruikswaarde van produkten en diensten, ondermeer door het ontwerpen van prototypen. Het is de opdracht van De Raad aan de resultaten van dit onderzoekingswerk te grootst mogelijke verspreiding te geven in de publieke opinie en meer bepaald in de milieus van het bedrijfsleven, de organisaties van werknemers, de universiteiten, de consumentenorganisaties, de milieubewegingen, de derde-wereld-beweging ...

De Raad kan ook technische bijstand verlenen aan iedere fysieke en morele persoon die hetzelfde doel nastreeft."

ART. 2

Artikel 8 van hetzelfde K.B. wordt aangevuld met het volgende lid :

"Op de afzonderlijke secties van de begrotingen van Economische Zaken en Onderwijs (gemeenschappelijk sector) wordt een fonds geopend ter financiering van de opdrachten meer bepaald deze vermeld onder art. 3 §1."

VERANTWOORDING

Het amendement strekt ertoe de volgende opdrachten toe te vertrouwen aan de Raad voor Duurzame ontwikkeling :

1. nagaan welke de optimale levensduur is van produkten en diensten in de verschillende economische sectoren en bestuderen hoe de menselijke werkkraft en materiële reserves samen het best kunnen aangewend worden om optimale duurzaamheid te verwezenlijken,
2. de hypothese verifiëren volgens welke een verhoging van de levensduur van produkten en diensten tot gevolg heeft een geringere behoefte aan grondstoffen en energie en een verruiming van de werkgelegenheid. Dit moet leiden tot een meer realistische kosten-baten-analyse, de baten gezien vooral in functie van de gebruikswaarde van de produkten gedurende de hele levensduur van deze produkten en niet alleen in functie van hun handelswaarde,
3. het identificeren van de economische sectoren waarin met de meeste kans op slagen "incentives" kunnen worden ingebouwd met het oog op het verlengen van de nuttige levensduur van produkten en systemen,
4. het identificeren en ontwerpen van produkten (prototypen) en diensten waarvan de gebruikswaarde kan worden verhoogd (door een samengaan van bezoldigde en niet-bezoldigde economische bedrijvigheid) met dien verstande dat de produktie, de consumptie en de verwijdering ervan zoveel mogelijk meerwaarden ten bate van een zo min mogelijke minwaarde ten nadele van de natuur, de gezondheid, het cultuur-patrimonium, het algemeen welzijn, de medemenselijkheid, de democratie, de werkgelegenheid, de handels- en betalingsbalans, de economieën van de ontwikkelingslanden en de volgende generatie teweegbrengen. Als globale gebruikswaarde van een produkt wordt dus beschouwd de afweging van de monetariseerbare en niet-monetariseerbare meer- en minwaarde die erdoor worden voortgebracht.
5. De verschillende vormen die deze "incentives" kunnen aannemen : fiscale maatregelen, subsidiëring, programmatie.

Hierna volgen enkele voorbeelden van economische sectoren die het voorwerp kunnen uitmaken van grondige studies in de hierboven aangeduide zin :

- huishoudapparaten ;
- individuele en ander voertuigen ;
- gebouwen ;
- verpakking en stockage ;
- de distributienetten en hun functie inzake onderhoud, herstelling en recyclage;
- afvalproduktie (aanwending, controle en verwijdering...) ;
- landbouwsector ;

Ludo DIERICKX

PROPOSITION DE LOI

Remplacer la proposition de loi par les dispositions suivantes :

" Article premier

Compléter l'article 3, § 1er, de l'arrêté royal du 12 octobre 1993 créant un Conseil national du développement durable par l'alinéa suivant :

"Le conseil a pour mission de faire effectuer des travaux d'étude et de recherche en relation avec l'accroissement de la prospérité et du bien-être, plus particulièrement grâce à l'optimisation de la durée de vie et de la valeur d'utilisation des produits et des services, notamment en élaborant des prototypes. Le conseil veillera à assurer aux résultats de ces travaux de recherche la plus grande diffusion possible dans l'opinion publique et plus particulièrement dans les milieux de l'économie, des organisations de travailleurs, des universités, des organisations de consommateurs, des mouvements de défense de l'environnement, du mouvement en faveur du tiers monde, etc.

Le conseil peut également fournir une aide technique à toute personne physique ou morale poursuivant le même objectif.

ART. 2

Compléter l'article 8 du même arrêté royal par l'alinéa suivant :

"Il est ouvert aux sections particulières des budgets des Affaires économiques et de l'Education nationale (secteur commun) un fonds destiné à assurer le financement de ces missions, plus particulièrement celles mentionnées à l'article 3, § 1er."
